

USVOJENI TEKSTOVI

P9_TA(2020)0230

Priprema izvanrednog sastanka Europskog vijeća s naglaskom na opasnoj eskalaciji i ulozi Turske u istočnom Sredozemlju

Rezolucija Europskog parlamenta od 17. rujna 2020. o pripremi izvanrednog sastanka Europskog vijeća s naglaskom na opasnoj eskalaciji i ulozi Turske u istočnom Sredozemlju (2020/2774(RSP))

Europski parlament,

- uzimajući u obzir svoje prethodne rezolucije o Turskoj, osobito onu od 24. studenoga 2016. o odnosima EU-a i Turske¹, od 27. listopada 2016. o položaju novinara u Turskoj², od 8. veljače 2018. o aktualnom stanju u pogledu ljudskih prava u Turskoj³, od 13. ožujka 2019. o izvješću Komisije o Turskoj za 2018.⁴, od 19. rujna 2019. o stanju u Turskoj, s naglaskom na smjenjivanju izabranih gradonačelnika⁵ i od 13. studenoga 2014. o aktivnostima Turske kojima se stvaraju napetosti u isključivom gospodarskom pojasu Cipra⁶,
- uzimajući u obzir svoju raspravu od 9. srpnja 2020. o stabilnosti i sigurnosti u istočnom Sredozemlju i negativnoj ulozi Turske,
- uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 29. svibnja 2019. o politici proširenja EU-a (COM(2019)0260) i priloženi radni dokument službi (SWD(2019)0220),
- uzimajući u obzir ranije izjave potpredsjednika Komisije / Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku o turskim aktivnostima bušenja u istočnom Sredozemlju, posebno izjavu od 16. kolovoza 2020. o aktivnostima bušenja u istočnom Sredozemlju koje je Turska ponovno pokrenula; uzimajući u obzir napomene iznesene na konferenciji za medije nakon njegova sastanka s turskim ministrom vanjskih poslova Mevlutom Çavuşoğluom 6. srpnja 2020., napomene iznesene nakon njegova sastanka s grčkim ministrom obrane Nikolaosom Panagiotopoulosom 25. lipnja 2020. i napomene iznesene nakon njegova sastanka s ciparskim ministrom vanjskih poslova Nikosom Christodoulidesom 26. lipnja 2020.,

¹ SL C 224, 27.6.2018., str. 93.

² SL C 215, 19.6.2018., str. 199.

³ SL C 463, 21.12.2018., str. 56.

⁴ Usvojeni tekstovi, P8_TA(2019)0200.

⁵ Usvojeni tekstovi, P9_TA(2019)0017.

⁶ SL C 285, 5.8.2016., str. 11.

- uzimajući u obzir relevantne zaključke Vijeća i Europskog vijeća o Turskoj, posebno zaključke Europskog vijeća od 19. kolovoza 2020. o istočnom Sredozemlju, zaključke Vijeća od 27. veljače 2020. o neovlaštenim aktivnostima bušenja koje Turska provodi u istočnom Sredozemlju i zaključke Vijeća od 17. i 18. listopada 2019. o neovlaštenim aktivnostima bušenja koje Turska provodi u isključivom gospodarskom pojasu Cipra,
 - uzimajući u obzir izjave ministara vanjskih poslova EU-a od 15. svibnja 2020. i 14. kolovoza 2020. o stanju u istočnom Sredozemlju,
 - uzimajući u obzir ishod neformalnog sastanka ministara vanjskih poslova EU-a (Gymnich) od 28. kolovoza 2020.,
 - uzimajući u obzir Ugovor o osnivanju NATO-a iz 1949. i izjavu glavnog tajnika NATO-a od 3. rujna 2020.,
 - uzimajući u obzir Izjavu iz Ajaccija nakon sedmog Sastanka na vrhu južnih zemalja Unije (MED7) od 10. rujna 2020.,
 - uzimajući u obzir mjerodavno međunarodno običajno pravo i Konvenciju Ujedinjenih naroda o pravu mora (UNCLOS) iz 1982., među čijim su strankama Grčka i Cipar, kao i Europska unija, te Povelju UN-a,
 - uzimajući u obzir Rimski statut i osnivačke dokumente Međunarodnoga suda te presedan ustanovljen njegovom sudskom praksom,
 - uzimajući u obzir članak 132. stavke 2. i 4. Poslovnika,
- A. budući da je istočno Sredozemlje područje od strateške važnosti za EU i ključno područje za mir i stabilnost cijelog Sredozemlja i regija Bliskog istoka, te da pati od niza dugogodišnjih i kompleksnih sporova političke, gospodarske i geostrateške prirode; budući da su rastuće napetosti u istočnom Sredozemlju potaknute jednostranim potezima Turske, koji uključuju vojno djelovanje, nedostatak uključivog diplomatskog dijaloga i neuspjeh napora u posredovanju u sukobu;
 - B. budući da od otkrića odobalnih rezervi prirodnog plina početkom 2000-ih Turska ulazi u sporove sa svojim susjedima kad je riječ o međunarodnom pravu i razgraničenju isključivih gospodarskih pojaseva; budući da su otkrića velikih rezervi plina u Sredozemlju, uključujući otkriće polja Leviathan 2010., a zatim 2015. plinskog polja Zohr u priobalnom dijelu Egipta, što je najveće otkriće prirodnog plina u Sredozemnom moru, izazvala zanimanje za tu regiju i dovela do daljnjeg istraživanja i bušenja tijekom 2018. i 2019.;
 - C. budući da Turska nije potpisala Konvenciju o pravu mora, čije su Grčka i Cipar stranke, zbog aktualnog pomorskog spora oko razgraničenja isključivog gospodarskog pojasa; budući da Grčka i Turska različito tumače pravo mora, koje se još uvijek razvija i po svojoj je prirodi složeno; budući da obje strane tvrde da je način na koji druga strana tumači pomorsko pravo protivan međunarodnom pravu i da su aktivnosti druge strane nezakonite; budući da navedeni spor oko razgraničenja isključivih gospodarskih pojaseva i epikontinentalnog pojasa između Turske s jedne strane te Grčke s druge strane nije riješen još od studenog 1973.;
 - D. budući da je Turska država kandidatkinja i važan partner EU-a te da se od nje, kao od

države kandidatkinje, očekuje da poštuje najviše standarde demokracije, ljudska prava i vladavinu prava, što se odnosi i na poštovanje međunarodnih konvencija; budući da je EU jasan i odlučan u obrani interesa Europske unije te pokazuje nepokolebljivu podršku i solidarnost s Grčkom i Ciprom uz poštovanje međunarodnog prava;

- E. budući da aktivnosti nezakonitog istraživanja i bušenja koje Turska provodi u istočnom Sredozemlju dovode do intenzivne i opasne militarizacije istočnog Sredozemlja te stoga predstavljaju ozbiljnu prijetnju miru i sigurnosti cijele regije; budući da je Francuska, kako bi pružila potporu Grčkoj i Cipru, na to područje 12. kolovoza 2020. rasporedila dva mornarička plovila i borbene mlazne zrakoplove, a 26. kolovoza 2020. sudjelovala je u vojnim vježbama zajedno s Grčkom, Ciprom i Italijom;
- F. budući da je francuski mornarički brod 10. lipnja 2020. u okviru NATO-ove misije Morski čuvar (Sea Guardian) zatražio inspekciju turskog plovila pod sumnjom da krši embargo UN-a na oružje Libiji te naišao na iznimno neprijateljsku reakciju turskih ratnih brodova; budući da je Grčka od siječnja 2020. zabilježila više od 600 povreda svojeg zračnog prostora od strane turskih zračnih snaga; budući da su te aktivnosti Turske popraćene sve izraženije neprijateljskom retorikom i protiv Grčke i Cipra, drugih država članica EU-a i samog EU-a;
- G. budući da se preliminarni razgovori između Grčke i Turske nisu pomaknuli s mrtve točke od ožujka 2016.; budući da su se grčki premijer i turski predsjednik snažno zauzeli za poboljšanje bilateralnih odnosa nakon sastanka u rujnu pri Općoj skupštini UN-a, a u prosincu izrazili volju za nastavak političkog dijaloga, nakon čega su se visoki dužnosnici sastali u Ankari u siječnju 2020., dok su o mjerama za izgradnju povjerenja raspravljali u Ateni u veljači 2020.;
- H. budući da su u siječnju 2019. vlade Cipra, Egipta, Grčke, Italije, Izraela, Jordana i Palestinske samouprave osnovale Plinski forum istočnog Sredozemlja, multinacionalno tijelo zaduženo za razvoj regionalnog tržišta plina i mehanizma za razvoj resursa; budući da je tursko Ministarstvo vanjskih poslova uputilo kritike na to, ustvrdivši da se time nastoji isključiti Ankaru iz regionalne suradnje i koordinacije na tržištu plina;
- I. budući da su u studenome 2019. Turska i libijska vlada nacionalnog jedinstva potpisale Memorandum o razumijevanju kojim se utvrđuje novo pomorsko razgraničenje tih dviju zemalja unatoč tome što se njihove obale ne nalaze jedna uz drugu ni nasuprot jedna drugoj; budući da se Memorandumom o razumijevanju između Turske i Libije o razgraničenju pomorskih jurisdikcija u Sredozemnom moru krše suverena prava trećih zemalja te on nije u skladu s pravom mora i ne može imati pravne posljedice za treće zemlje; budući da bi se primjenom tog Memoranduma o razumijevanju zapravo razgraničio istočni i zapadni dio Sredozemlja i time ugrozila pomorska sigurnost;
- J. budući da je Turska 20. travnja 2020. u isključivi gospodarski pojas Cipra poslala brod za bušenje Yavuz, uz pratnju turskog mornaričkog plovila; budući da je Turska 30. srpnja 2020. u isključivi gospodarski pojas Cipra poslala plovilo za seizmička istraživanja Barbaros, uz pratnju turskog ratnog broda i drugog pomoćnog broda; budući da je Turska 10. kolovoza 2020. u grčke vode poslala istraživačko plovilo Oruç Reis uz pratnju 17 mornaričkih plovila kako bi mapirala morski teritorij radi mogućeg bušenja nafte i plina u području za koje i Turska smatra da je u njezinoj jurisdikciji; budući da je Grčka kao odgovor na to poslala svoje ratne brodove da prate turska plovila, od kojih se jedno sudarilo s grčkim brodom; budući da je Turska

31. kolovoza 2020. ponovno produljila istraživanja plovilom Oruç Reis u istočnom Sredozemlju do 12. rujna 2020.; budući da se pomorsko upozorenje Turske (Navtex) tiče područja koje je u grčkom epikontinentalnom pojasu; budući da su te aktivnosti Turske dovele do znatnog pogoršanja odnosa između Grčke i Turske;
- K. budući da se nakon isteka Navtexa za vode između Turske, Cipra i Krete, koji je izdan 10. kolovoza 2020., tursko plovilo za seizmička istraživanja Oruç Reis 13. rujna 2020. vratilo u vode u blizini južne pokrajine Antalije nakon nekoliko rundi pregovora, što je potez koji bi mogao doprinijeti ublažavanju napetosti između Ankare i Atene;
- L. budući da je okvir za mjere ograničavanja kao odgovor na nezakonite aktivnosti bušenja koje Turska provodi u istočnom Sredozemlju uspostavljen u studenome 2019. nakon što je Vijeće u više navrata izrazilo zabrinutost i snažno osudilo aktivnosti bušenja u različitim skupovima zaključaka, među ostalim zaključcima Europskog vijeća od 22. ožujka 2018. i 20. lipnja 2019.; budući da je Vijeće 27. veljače 2020. uvrstilo dva rukovoditelja poduzeća Turkish Petroleum Corporation (TPAO) na popis sankcija EU-a, zabranivši im putovanja i zamrznuvši sredstva nakon što je Turska provodila nezakonite aktivnosti bušenja u istočnom Sredozemlju; budući da je Vijeće 28. kolovoza 2020. na neslužbenom sastanku (Gymnich) pozvalo na daljnje ciljne sankcije protiv Turske u slučaju da se ne smanje napetosti u regiji; budući da će se o tim restriktivnim mjerama raspravljati na izvanrednom sastanku Europskog vijeća 24. i 25. rujna 2020.; budući da su 10. rujna 2020. nacionalni čelnici na sastanku na vrhu mediteranskih država Med7 izrazili punu potporu Grčkoj i solidarnost s njom te izrazili žaljenje zbog toga što Turska nije odgovorila na opetovane pozive EU-a da prekine svoje jednostrane i nezakonite aktivnosti u istočnom Sredozemlju i Egejskom moru;
- M. budući da potpredsjednik Komisije / Visoki predstavnik Unije Borrell, koji je potaknuo intenzivnu aktivnost u toj regiji, zajedno s njemačkim predsjedništvom Vijeća Europske unije, traži rješenja u okviru dijaloga između Turske, Grčke i Cipra; budući da se Turska mora suzdržati od jednostranih mjera kako bi se omogućio napredak dijaloga; budući da su pokušaji posredovanja koje je tijekom srpnja i kolovoza predvodilo njemačko predsjedništvo Vijeća nažalost bili neuspješni; budući da su Egipat i Grčka 6. kolovoza 2020., dok su još trajali pregovori, sklopili bilateralni pomorski sporazum kojim se razgraničuje isključivi gospodarski pojas za prava na bušenje nafte i plina nakon 15 godina pregovora s Turskom i Ciprom o tom pitanju;
- N. budući da je i NATO predložio razne inicijative za dijalog između Grčke i Turske te posredovao u pregovorima između njih; budući da u članku 1. Sjevernoatlantskog ugovora stoji da se njegove stranke obvezuju riješiti bilo kakve međunarodne nesuglasice u koje bi mogle biti uključene, mirnim putem na takav način da se ne ugrožava međunarodni mir, sigurnost i pravda i da će se u svojim međunarodnim odnosima suzdržati od prijetnje silom ili uporabe sile na bilo koji način koji nije u skladu s namjerama Ujedinjenih naroda;
- O. budući da u Povelji UN-a stoji da se države obvezuju da će međunarodne sporove, u kojima možda sudjeluju mirnim sredstvima, rješavati na način koji ne ugrožava međunarodni mir, sigurnost i pravdu te da će se u svojim međunarodnim odnosima suzdržavati od prijetnji ili upotrebe sile na bilo koji način koji nije u skladu s ciljevima Ujedinjenih naroda;

1. iznimno je zabrinut zbog aktualnog spora i povezanog rizika od daljnje vojne eskalacije u istočnom Sredozemlju između država članica EU-a i zemlje kandidatkinje za članstvo u EU-u; čvrsto je uvjeren da se održivo rješenje sukoba može pronaći samo dijalogom, diplomacijom i pregovorima u duhu dobre volje i u skladu s međunarodnim pravom;
2. osuđuje nezakonite aktivnosti Turske u epikontinentalnom pojasu / isključivom gospodarskom pojasu Grčke i Cipra, kojima se krše suverena prava država članica EU-a i izražava punu solidarnost s Grčkom i Ciprom; apelira na Tursku da sudjeluje u mirnom rješavanju sporova i da se suzdrži od svih jednostranih i nezakonitih aktivnosti ili prijetnji jer bi to moglo imati negativne posljedice na dobrosusjedske odnose;
3. pozdravlja odluku Turske od 12. rujna 2020. da povuče svoje plovilo za seizmička istraživanja *Oruç Reis*, čime je poduzela prvi korak prema ublažavanju napetosti u istočnom Sredozemlju; osuđuje odluku Turske od 15. rujna 2020. da izda novi Navtex radi produljenja upućivanja broda za bušenje Yavuz do 12. listopada 2020.; apelira na Tursku da pokaže suzdržanost i da proaktivno doprinese smirivanju situacije, među ostalim tako da poštuje teritorijalnu cjelovitost i suverenost svih svojih susjednih država, da smjesta obustavi sve daljnje nezakonite aktivnosti istraživanja i bušenja u istočnom Sredozemlju, da se suzdrži od povreda grčkog zračnog prostora te grčkih i ciparskih teritorijalnih voda i da se distancira od nacionalističke ratnohušačke retorike; odbacuje uporabu prijetnji i uvredljiv rječnik prema državama članicama i EU-u kao neprihvatljive i neprikladne za državu kandidatkinju za članstvo u EU-u;
4. iskazuje potrebu za pronalaženjem rješenja diplomatskim putem, posredovanjem i međunarodnim pravom te snažno podupire povratak na dijalog između stranaka; poziva sve uključene aktere, a posebno Tursku, da se obvežu na hitno smirivanje situacije povlačenjem svoje vojne prisutnosti u regiji kako bi se omogućili dijalog i učinkovita suradnja;
5. poziva Tursku da kao država kandidatkinja za članstvo u EU-u u potpunosti poštuje pravo mora i suverenitet država članica EU-a Grčke i Cipra nad njihovim teritorijalnim morima te sva njihova suverena prava u njihovim pomorskim zonama; ponovno poziva tursku vladu da potpiše i ratificira UNCLOS te podsjeća da se, iako Turska nije potpisnica, običajnim pravom predviđaju isključivi gospodarski pojasevi čak i za nenaseljene otoke;
6. osuđuje činjenicu da sve veća eskalacija napetosti ugrožava izgleda za nastavak izravnih pregovora o sveobuhvatnom rješavanju ciparskog pitanja, iako je to i dalje najučinkovitiji put kad je riječ o izgledima za razgraničenje isključivih gospodarskih pojaseva Cipra i Turske; apelira na sve uključene strane da aktivno podupru pregovore za pravedno, sveobuhvatno i održivo rješenje ciparskog pitanja u okviru UN-a, kako je definirano relevantnim rezolucijama Vijeća sigurnosti UN-a, u skladu s međunarodnim pravom i pravnom stečevinom EU-a te na temelju poštovanja načela na kojima se Unija zasniva;
7. pozdravlja poziv vlada Cipra i Grčke Turskoj da u dobroj vjeri pregovaraju o pomorskom razgraničenju svojih obala; apelira na sve strane da relevantne sporove podnesu Međunarodnom sudu u Haagu ili da pokrenu međunarodnu arbitražu u slučaju da se rješenje spora ne može postići posredovanjem;
8. pozdravlja napore koje je uložio EU, posebno napore potpredsjednika

Komisije / Visokog predstavnika Unije Borrella i njemačkog predsjedništva Vijeća Europske unije te drugih međunarodnih institucija kao što je NATO, da se doprinese pronalaženju rješenja u okviru dijaloga i diplomacije; poziva sve strane da se iskreno i kolektivno uključe u pregovore o razgraničenju isključivih gospodarskih pojaseva i epikontinentalnog pojasa u dobroj vjeri, uz potpuno poštovanje međunarodnog prava i načela dobrih odnosa između susjeda; podržava prijedlog o multilateralnoj konferenciji o istočnom Sredozemlju uz sudjelovanje svih uključenih aktera, kako bi se pružila platforma za rješavanje sporova u okviru dijaloga;

9. poziva Komisiju i sve države članice da nastoje ostvariti širi, uključivi dijalog s Turskom te sveobuhvatnu i stratešku sigurnosnu strukturu i energetske suradnje za Sredozemlje; poziva Komisiju i države članice da se u tom dijalogu čvrsto zalažu za temeljne vrijednosti i načela Unije, uključujući poštovanje ljudskih prava, demokraciju, vladavinu prava i načelo solidarnosti;
10. hitno traži sveobuhvatnu procjenu rizika svih aktivnosti bušenja za okoliš, uzimajući u obzir brojne rizike koje istraživanje plina u odobalnom području nosi za okoliš, radnu snagu i lokalno stanovništvo; poziva sve uključene strane da ulažu u obnovljivu energiju i održivu klimatski povoljnu budućnost i poziva EU da podrži razvoj takvog zelenog plana za Sredozemlje, koji bi uključivao planove ulaganja u obnovljivu energiju u široj regiji kako bi se izbjegli sporovi oko ograničenih fosilnih resursa koji su štetni za klimu i okoliš;
11. izražava ozbiljnu zabrinutost zbog trenutnog stanja odnosa EU-a i Turske, ponajprije u pogledu teškog stanja ljudskih prava u Turskoj i narušavanja demokracije i vladavine prava; ističe prošle i sadašnje negativne učinke jednostranih vanjskopolitičkih inicijativa Turske u široj regiji te činjenicu da turske nezakonite aktivnosti istraživanja i bušenja u istočnom Sredozemlju dodatno pridonose pogoršanju odnosa između EU-a i Turske općenito; traži da se Turska i države članice EU-a udruže kako bi poduprle mirno rješavanje sukoba i politički dijalog u Libiji te da se pridržavaju embarga na oružje koji je nametnulo Vijeće sigurnosti UN-a; žali zbog negativnog utjecaja aktualne turske vanjske politike i drugog djelovanja u Sredozemlju na stabilnost regije; ponavlja stajalište koje je izrazio u svojoj Rezoluciji od 24. listopada 2019. o turskoj vojnoj operaciji na sjeveroistoku Sirije i njezinim posljedicama¹;
12. poziva odgovarajuće forume u NATO-u, a posebno Radnu skupinu na visokoj razini za kontrolu konvencionalnog oružja, da hitno povedu raspravu o kontroli oružja u istočnom Sredozemlju;
13. ponavlja da je parlamentarni dijalog između EU-a i Turske važan dio napora za ostvarenje dijaloga i smirivanje situacije; duboko žali zbog toga što turska Velika skupština uporno odbija ponovno uspostaviti bilateralne sastanke Zajedničkog parlamentarnog odbora EU-a i Turske; poziva na to da se smjesta nastavi s tim sjednicama;
14. ustraje u tome da se daljnje sankcije mogu izbjeći samo dijalogom, iskrenom suradnjom i konkretnim napretkom na terenu; poziva Vijeće da bude spremno izraditi popis daljnjih restriktivnih mjera ako ne dođe ni do kakvog znatnog napretka u suradnji s Turskom; predlaže da te mjere budu sektorske i ciljane; čvrsto smatra da te sankcije ne

¹ Usvojeni tekstovi, P9_TA(2019)0049.

bi trebale imati negativan učinak na tursko stanovništvo, na našu potporu neovisnom građanskom društvu Turske ni na izbjeglice koje borave u Turskoj;

15. nalaže svojem predsjedniku da ovu Rezoluciju proslijedi Vijeću, Komisiji, potpredsjedniku Komisije / Visokom predstavniku Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, Parlamentarnoj skupštini i glavnom tajniku NATO-a, predsjedniku, vladi i parlamentu Republike Turske te državama članicama EU-a.

